

In memoriam**TOMISLAV MARKUS (1969.-2010.)**

Marni istraživač hrvatske prošlosti 19. stoljeća i svojevrtni pionir dubinske ekologije u hrvatskoj historiografiji dr. sc. Tomislav Markus zauvijek nas je napustio s prvim danima rujna 2010. Njegov istraživački interes velikim dijelom je odredilo njegovo obrazovanje koje nije bilo usmjereno samo na povijesnu znanost nego i filozofiju. Nakon završenog studija kolega Markus vrlo brzo je pronašao zaposlenje u svojoj matičnoj kući *Hrvatskom institutu za povijest* gdje je izgradio svoju cjelokupnu istraživačku karijeru, koju je okrunilo i najviše strukovno zvanje znanstvenog savjetnika upravo pred njegov prerani i nagli odlazak.

Velik znanstveni žar i istraživački elan kolege Markusa bio je vidljiv već na samom početku njegove, iako kratke, izuzetno plodne znanstvene karijere. Samo tri godine nakon diplome Markus je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu obranio magistarski rad pod naslovom "Ideje i koncepcije Slavenskog Juga 1848.-1850. godine" (1996.), a u istom intervalu nastala je i njegova doktorska disertacija "Hrvatski sabor 1848. godine: političke institucije i hrvatski politički pokret 1848. godine".

Doktor Markus je surađivao sa svim značajnim historiografskim publikacijama u Republici Hrvatskoj, no glavnina njegovih radova može se pronaći u časopisima njegove matične institucije u *Povijesnim priložima* i *Časopisu za suvremenu povijest*. Njegov historiografski interes bio je usmjeren na istraživanje političkih, kulturnih i društvenih prilika u hrvatskim zemljama, posebno Banskoj Hrvatskoj, u drugoj polovici 19. stoljeća, te je na te teme objavio 8 autorskih knjiga i preko 30 znanstvenih radova. U sferi njegova interesa nalazile su se i značajne povijesne ličnosti toga razdoblja, te je svoje istraživanje i studije posvetio djelovanju važnih ličnosti poput Bogoslava Šuleka, Ivana Kukuljevića, Dragojla Kušlana, Franje Račkog, Eugena Kvaternika i drugih. Posebno važna su i njegova kritička izdanja izvorne građe što će budućim generacijama povjesničara omogućiti lakši pristup povijesnim vrelima.

No, znanstveni interes kolege Markusa bio je puno širi od njegova historiografskog zvanja, te je u zadnjih nekoliko godina velik dio svojih istraživanja posvetio vrlo aktualnim, iako u medijima i široj znanstvenoj sceni prilično zapostavljenim, temama o suvremenim ekološkim i biološkim teorijama. Njegov znanstveni interes odveo ga je, poput pravog iskusnog intelektualca i gotovo polihistora, do vrlo osjetljive i problematične problematike odnosa biologije i novije ljudske povijesti, tj. do pitanja dubinske ekologije i ekohistorije. Na te teme Markus je objavio čak dvije knjige (*Ekologija i anti-ekologija: kasna tehnička civilizacija i mogućnosti radikalnog ekologizma*, Zagreb 2004. i *Dubinska ekologija i suvremena ekološka kriza*, Zagreb 2006.), i nekoliko vrlo zapaženih radova, od kojih su neki dostupni i putem Interneta. U tim studijama Markus je opetovano ukazivao na opasnosti ekološke krize koja prijete suvremenom društvu, a svoje korijene ima u povijesnim gibanjima i društvenom razvoju industrijskog i post-industrijskog društva.

Tehničke i financijske mogućnosti objavljivanja jednostavno nisu mogle ići u korak s marljivošću kojom je kolega Markus pristupao znanstvenom radu pa su brojne njegove studije ostale u rukopisu te još čekaju i formalno objavljivanje u tiskanom obliku. Među tim rukopisima svakako treba navesti knjigu *Darwinizam i povijest* nastalu još 2008. godine, te studije "Ekologija i povijest: ekološka povijest ljudskih društava" (2009.), "Slom industrijskih društava" i "Hrvatska i *oil peak*" (2010.).

No, osim velike bibliografije Markusov znanstveni put bio je obilježen i nesebičnom željom da pomogne svim svojim kolegama. Iako mnogi, zbog njegove povučenosti, to nisu primjećivali kolega Markus je uvijek bio spreman pomoći - pogotovo dobronamjernim i korisnim savjetom mlađim kolegama i kolegicama.

Zbog svega toga njegov nagli i prerani odlazak velik je gubitak za sve nas njegove suradnike i kolege, a i za hrvatsku historiografiju općenito. Jer žar i marljivost kojom je Tomislav Markus pristupao poslu rijedak su dar, a ono što je za sobom ostavio, poglavito glede pitanja ekohistorije, još dugo će biti vodilja za buduća znanstvena promišljanja naše prošlosti.

Gordan Ravančić

Bibliografija Tomislava Markusa radova o dubinskoj ekologiji

1. Knjige:

1. *Ekologija i antiekologija*, Zagreb 2004.
2. *Dubinska ekologija i suvremena ekološka kriza*, Zagreb 2006.

2. Članci i rasprave:

1. "Ekologija moderne i postmoderne: Ili kako se čovjek (ne) mora pretvoriti u leminga", *Socijalna ekologija* 8/4 (1999.): 317-333
2. "Cijena jednog uspona", *Društvena istraživanja* 10/3 (2001.): 527-558
3. "Više-nego-ljudski-svijet. Dubinska ekologija kao ekološka filozofija", *Socijalna ekologija* 12/3-4 (2003.): 143-163
4. "Ekološka etika - razvoj, mogućnosti, ograničenja", *Socijalna ekologija* 13/1 (2004.): 1-23
5. "Ekologija i biologija", *Socijalna ekologija* 13/2, (2004.): 129-151
6. "Tumačenje (post)historije i ekološka kriza", *Časopis za suvremenu povijest* 37/1, (2005.): 7-36
7. "Dobro došli kući u Pleistocen", *Socijalna ekologija* 14/1, (2005.): 29-52
8. "Naturalist u tehničkom društvu", *Socijalna ekologija* 14/4, (2005.): 327-352
9. "Tumačenje (post)historije i ekološka kriza", *Časopis za suvremenu povijest* 37/1 (2005.): 7-36
10. "Od kršćanskog do seljačkog humanizma", *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 24 (2006.): 223-264
11. "Historija vs. bio-ekologija", *Povijesni prilozi* 33, (2007.): 331-360
12. "Darwinizam i povijest: evolucijska biologija i proučavanje društvene dinamike", *Povijesni prilozi* 35, (2008.): 239-298

3. Neobjavljeni radovi:**3. 1. Filozofija, integralna teorija, ekologija**

1. Divljina i pleistocenski dom (2009.)
2. Integral theory: four essays about Ken Wilber and integral thinking (2009.)
3. Stan Rowe: ekološka filozofija (2009.)
4. Coming Home to Pleistocene: Paul Shepard's Ecological Philosophy (2010.)

3.2. Ekologija, biologija, povijest

1. Darwinizam i povijest (knjiga) (2008)
2. Ekologija i povijest: ekološka povijest ljudskih društava (2009)

3.3. Kriza i dezintegracija industrijskih društava

1. Slom industrijskih društava (2010)
2. The Great Turning Point (2010)
3. Klimatske promjene (2010)
4. Hrvatska i oil peak (2010)

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecobistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VI. / Broj 6
Zagreb - Samobor 2010.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: "Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediteranskom kontekstu" (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - "Hrvatska riječna višegraničja" (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Auckland, New Zealand), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silviije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Prijelom / Layout:

Meridijani, Alan Čaplar

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2010.

Na naslovnici / Cover:

Vrh Kalnika Vranilac / Vranilac, Peak on Kalnik Hills
foto / photo: Alan Čaplar

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije
